ПЕРЕДМОВА

П'ятий том академічного тлумачного Словника української мови у 20 томах (далі СУМ-20[1]; відповідно Словник української мови в 11 томах[2] позначаємо як СУМ-11) охоплює реєстрові слова на літеру **З,** діапазон **З – ЗВ'ЯНУТИ** (9941 лексична одиниця).

Нижче наведено дані лексикографічної статистики стосовно п'ятого тому й об'єднаного діапазону першого–п'ятого томів СУМ-20. У такий спосіб відтворено статистичні параметри процесу лексикографічного розвитку Словника української мови у 20 томах.

У табл. 1 представлено співвідношення лексики за частиномовною належністю у реєстрах СУМ-11 і СУМ-20 у межах діапазону **З – ЗВ'ЯНУТИ:**

Таблиця 1

Частини мови	СУМ-11	СУМ-11, %	СУМ-20	СУМ-20, %
Іменник	1787	22,94	2548	25,63
Прикметник	661	8,49	821	8,26
Дієслово	4151	53,29	4760	47,88
Дієприкметник	802	10,29	1216	12,23
Прислівник	310	3,98	432	4,35
Займенник	0	0,00	0	0,00
Інші	79	1,01	164	1,65

Відповідні дані стосовно діапазону **А – ЗВ'ЯНУТИ** СУМ-20, порівняно із СУМ-11, наведено в табл. 2:

Таблиця 2

Частини мови	СУМ-11	СУМ-11, %	СУМ-20	СУМ-20, %
Іменник	14045	39,91	25103	44,93
Прикметник	5487	15,59	9848	17,63
Дієслово	11526	32,76	14278	25,55
Дієприкметник	1839	5,23	3164	5,66
Прислівник	1653	4,70	2430	4,35
Займенник	22	0,06	47	0,08
Інші	616	1,75	1007	1,80

Статистичні дані п'ятого тому СУМ-20, як і попередніх томів, свідчать про деяке збільшення відносного обсягу іменників порівняно з дієсловами. Це пояснюється активізацією номінаційних процесів у сучасній українській мові, спричиненою суспільно-історичними і глобалізаційними чинниками, а також помітним зростанням у СУМ-20, порівняно із СУМ-11, термінологічної лексики, представленої переважно іменниками.

У табл. 3 наведено статистичні дані щодо відносних пропорцій лексикографічних параметрів діапазону **З – ЗВ'ЯНУТИ** СУМ-20 і відповідного діапазону СУМ-11.

Таблиця 3

Назва показника	СУМ-11	СУМ-20	Збільшення у СУМ-20 порівняно із СУМ-11, %
Словникові статті	7790	9941	27,61
Знаки у словникових статтях	3223767	5021709	55,77
Тлумачення реєстрових слів, у т. ч.:	11989	15040	25,45
— значень	9395	11949	27,18
— відтінків значень	2594	3091	19,16
Ілюстрації	20250	36004	77,80
Усталені словосполучення, у т. ч.:	1209	1629	34,74
— сталі словосполучення	753	416	-44,75
— еквіваленти слів	0	61	–
— термінологічні словосполучення	38	178	368,42
— фразеологізми	418	974	133,01

З цієї таблиці видно, що обсяг реєстру діапазону **З – ЗВ'ЯНУТИ** у СУМ-20, порівняно із СУМ-11, збільшився майже в 1,27 раза, загальний обсяг – майже в 1,56 раза. На 78 % зросла кількість ілюстрацій, що є свідченням уваги укладачів до текстово-ілюстративного матеріалу. Особливо значне зростання простежуємо в системі термінологічних словосполучень, кількість яких збільшилася у п'ятому томі більше ніж у чотири рази.

[1] Ідеться про другу редакцію Словника. Першу його редакцію, як зазначалося у Передмові до першого тому СУМ-20, було здійснено в період із 2002 до 2007 року.

[2] Словник української мови в 11 томах. — К.: Наук. думка, 1970–1980.

У табл. 4 подано порівняльні статистичні дані СУМ-11 і СУМ-20 у межах діапазону (**А – ЗВ'ЯНУТИ**).

Таблиця 4

Назва показника	СУМ-11	СУМ-20	Збільшення у СУМ-20 порівняно із СУМ-11, %
Словникові статті	35188	56050	59,29
Знаки у словникових статтях	11900965	24003524	101,69
Тлумачення реєстрових слів, у т. ч.:	49974	73068	46,21
— значень	42202	62863	48,96
— відтінків значень	7772	10205	31,30
Ілюстрації	75575	162245	114,68
Усталені словосполучення, у т. ч.:	4832	13709	183,71
— сталі словосполучення	3082	2838	-7,92
— еквіваленти слів	0	186	–
— термінологічні словосполучення	321	2323	623,68
— фразеологізми	1429	8362	485,16

В укладанні п'ятого тому СУМ-20 взяли участь: І. В. Шевченко – керівник колективу укладачів (з – завертáти, загадкóво – загартувáтися, закáляний – залíззя, залюднений – замазюкувати, зважáння – звúдітися), Н. М. Заїка (завертáтися – загадкóвість, зáмкнений – запакувáтися), Л. Л. Шевченко (загарцювáти – заглýшуватися, запли́лий – зарáно, зáхід – зачеркáти, звóдити – зв'я́нути), Г. М. Ярун (загляда́ння – загости́тися, замаґти – замíщуватися, зарапортувáти – засíятися, застрекотáти – затоплятися, збля́клий – звáда), В. В. Чумак (загóстрений – закáлець, залíзистий – залюбувáтися), Л. М. Томіленко (запáл – заплúгувати, затóптаний – захúщуваний, звикáння – звóдини), Г. В. Карнаух (заскáбити – застрáшувати, збáгнений – зблукáтися), В. В. Сивокозова (зачерпáти – збагáчувач).

Усталені словосполучення у Словнику опрацювали В. М. Білоноженко і В. О. Винник. Науковий редактор п'ятого тому – О. О. Тараненко. Наукові консультанти п'ятого тому – член-кореспондент НАН України С. Я. Єрмоленко і Н. Г. Озерова (з лінгвістичних питань), Л. В. Туник (з редакційної роботи). Редагування тому виконували Л. В. Туник і Н. В. Щербакова. Технологічну підтримку Віртуальної лексикографічної лабораторії "Словник української мови" здійснювали: К. М. Якименко (головний технолог-програміст) і комп'ютерні технологи С. І. Волошина, І. М. Кондрачук, М. П. Слабковська. Покажчик словосполучень до п'ятого тому сформувала І. В. Остапова. Комп'ютерну верстку здійснили І. М. Кондрачук і М. Ю. Кригін. Менеджери п'ятого тому: М. Ю. Кригін, Ю. В. Леонтьєв і В. В. Манако (планування і контроль робіт, розроблення технологічних схем, організація робіт із розроблення та проведення автоматизованого тестування лексикографічної бази даних Словника). Науковий керівник проекту "Словник української мови" у 20 томах, голова Редакційної колегії Словника – академік НАН України В. А. Широков.

Під час роботи над п'ятим томом Словника його текстово-ілюстративну базу було розширено за рахунок уведення до списку джерел творів таких авторів:

Олекса Ізарський
Л. Кононович
К. Москалець
А. Перепадя
Н. Сняданко
І. Шаповал.

Крім того, додано такі переклади:

Ю. Лісняк, пер. з тв. К. Чапека
В. Мисик, пер. з тв. Омара Хаяма
Ю. Покальчук, пер. з тв. Дж. Селінджера
А. Содомора, пер. з тв. Арістофана
А. Содомора, пер. з тв. Овідія
В. Стус, пер. з тв. Б. Брехта.

УКРАЇНСЬКИЙ АЛФАВІТ

Аа	Бб	Вв	Гг	Ґґ	Дд
Ее	Єє	Жж	Зз	Ии	Іі
Її	Йй	Кк	Лл	Мм	Нн
Оо	Пп	Рр	Сс	Тт	Уу
Фф	Хх	Цц	Чч	Шш	Щщ
Ьь	Юю	Яя			